

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

KỶ THI TỐT NGHIỆP TRUNG HỌC PHỔ THÔNG NĂM 2020

ĐỀ THI CHÍNH THỨC

Bài thi: NGŨ VĂN

Thời gian làm bài: 120 phút, không kể thời gian phát đề

I. ĐỌC HIỂU (3,0 điểm)

Đọc đoạn trích:

Không cần ngôn ngữ, mọi sự sống nhỏ nhoi trong tự nhiên đều dạy cho loài người chúng ta biết tầm quan trọng của việc "sống hết mình ở thời khắc này". Chẳng hạn tại vùng Tsunoda thuộc Bắc cực, giữa mùa hè ngắn ngủi, các loài thực vật đua nhau nảy mầm, nở thật nhiều hoa, kết hạt, chen chúc vươn mình trong khoảng không với mảnh đời thật ngắn ngủi. Có lẽ chúng chuẩn bị sẵn sàng để đối phó với mùa đông dài khắc nghiệt sắp tới và phó thác sinh mạng mình cho tự nhiên. Rõ ràng là chúng thực sự sống hết mình cho hiện tại, không ảo tưởng, không phân tâm.

Ngay cả ở vùng sa mạc khô cằn Sahara, nơi mà mỗi năm chỉ có một hai cơn mưa, nhưng mỗi khi có những giọt nước mưa hiếm hoi trút xuống thì các loài thực vật lại vội vã nảy mầm và nở hoa. Và trong khoảng thời gian từ một đến hai tuần ngắn ngủi, chúng ra hạt, oằn mình chịu đựng trong cát, trong cái nóng như thiêu như đốt, tiếp tục sống chờ đến trận mưa sau để nòi giống của chúng sẽ lại trở dậy... Quả thật là muôn loài trong tự nhiên đều sống hết mình, sống nghiêm túc trong từng khoảnh khắc, trong suốt khoảng thời gian sống được hạn định.

Sống hết mình cho hiện tại sẽ đưa sự sống, dù nhỏ bé, vươn đến ngày mai. Vậy thì loài người chúng ta lại càng phải biết trân trọng cuộc sống mỗi ngày để không thua kém cỏ cây muông thú.

(Trích Cách sống: từ bình thường trở nên khi thường, Inamiori Kazuo,

NXB Lao động, 2020, tr. 103-104)

Thực hiện các yêu cầu sau:

Câu 1. Xác định phương thức biểu đạt chính được sử dụng trong đoạn trích. **(nhận biết)**

Câu 2. Theo đoạn trích, các loài thực vật ở vùng Tsunoda thuộc Bắc cực sinh trưởng như thế nào giữa mùa hè ngắn ngủi? **(thông hiểu)**

Câu 3. Chỉ ra những điểm tương đồng về sự sống của các loài thực vật ở vùng Tsunoda thuộc Bắc cực và ở vùng sa mạc Sahara trong đoạn trích. **(thông hiểu)**

Câu 4. Anh/Chị có đồng tình với nhận định của tác giả “Sống hết mình cho hiện tại sẽ đưa sự sống, dù nhỏ bé, vươn đến ngày mai”? Vì sao? **(vận dụng)**

II. LÀM VĂN (7,0 điểm)

Câu 1. (2,0 điểm) **(vận dụng cao)**

Từ nội dung đoạn trích ở phần Đọc hiểu, anh/chị hãy viết một đoạn văn (khoảng 200 chữ) trình bày suy nghĩ của bản thân về sự cần thiết phải *trân trọng cuộc sống* mỗi ngày.

Câu 2. (5,0 điểm) (vận dụng cao)

Phân tích tư tưởng, *Đất Nước của Nhân dân* được nhà thơ Nguyễn Khoa Điềm thể hiện trong đoạn trích sau:

Em ơi em

Hãy nhìn rất xa

Vào bốn nghìn năm Đất Nước

Năm tháng nào cũng người người lớp lớp

Con gái, con trai bằng tuổi chúng ta

Cần cù làm lụng

Khi có giặc người con trai ra trận

Người con gái trở về nuôi cái cùng con

Ngày giặc đến nhà thì đàn bà cũng đánh

Nhiều người đã trở thành anh hùng

Nhiều anh hùng cả anh và em đều nhớ

Nhưng em biết không

Có biết bao người con gái, con trai

Trong bốn nghìn lớp người giống ta lứa tuổi

Họ đã sống và chết

Giản dị và bình tâm

Không ai nhớ mặt đặt tên

Nhưng họ đã làm ra Đất Nước

Họ giữ và truyền cho ta hạt lúa ta trồng

Họ chuyền lửa qua mỗi nhà, từ hòn than qua con cúi

Họ truyền giọng điệu mình cho con tập nói

Họ gánh theo tên xã, tên làng trong mỗi chuyến di dân

Họ đắp đập be bờ cho người sau trồng cây hái trái

Có ngoại xâm thì chống ngoại xâm

Có nội thù thì vùng lên đánh bại

Để Đất Nước này là Đất Nước Nhân dân

Đất Nước của Nhân dân, Đất Nước của ca dao thần thoại

(Trích *Đất Nước* – trường ca *Mặt đường khát vọng*, Nguyễn Khoa Điềm,
Ngữ văn 12, Tập một, NXB Giáo dục Việt Nam, 2019, tr. 121)

-----**HẾT**-----

Thí sinh không được sử dụng tài liệu. Cán bộ coi thi không giải thích gì thêm.

Họ, tên thí sinh:; Số báo danh:.....

Chữ kí của cán bộ coi thi 1:; Chữ kí của cán bộ coi thi 2:

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT
THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN TAILIEU.COM

I. ĐỌC – HIỂU

Câu 1:

***Phương pháp:** Căn cứ vào đặc điểm của các phương thức biểu đạt đã học: tự sự, miêu tả, biểu cảm, thuyết minh, nghị luận, hành chính công vụ.

***Cách giải:**

Phương thức biểu đạt chính: nghị luận.

Câu 2:

***Phương pháp:** Đọc, tìm ý.

***Cách giải:**

Các loài thực vật ở vùng Tsunoda thuộc Bắc Cực sinh trưởng rất đáng kinh ngạc: các loài thực vật đua nhau nảy mầm, nở thật nhiều hoa, kết hạt, chen chúc vươn mình trong khoảng không với mảnh đời ngắn ngủi.

Câu 3:

***Phương pháp:** Phân tích, tổng hợp.

***Cách giải:**

* Điểm tương đồng về sự sống của các loài thực vật ở vùng Tsunoda thuộc Bắc cực và ở vùng sa mạc Sahara trong đoạn trích:

- Các loài thực vật đều nảy mầm và nở hoa trong thời gian ngắn ngủi.
- Các loài thực vật đều mang trong mình sức sống phi thường.
- Các loài thực vật đều sống hết mình, sống trọn vẹn từng phút giây.

Câu 4:

***Phương pháp:** Phân tích, tổng hợp.

***Cách giải:**

Học sinh đưa ra ý kiến riêng của mình, có thể đồng tình hoặc không đồng tình.
Học sinh đưa ra lí giải phù hợp với chuẩn mực đạo đức và pháp luật.

Gợi ý:

- Đồng tình với ý kiến của tác giả.
- Vì:
 - + Sống hết mình chứng tỏ con người đã không bỏ cuộc trước những khó khăn thất bại.
 - + Sống hết mình, dù nhỏ bé chứng tỏ nếu con người có thất bại thì cũng đã rút ra

	<p>cho mình được bài học. Mà thất bại nhỏ sẽ tạo nên thành công lớn.</p> <p>+ Sống hết mình giúp con người vươn tới tương lai bởi mỗi bài học rút ra được từ sự nỗ lực sẽ giống như viên gạch xây đắp nền móng vững chắc để con người phát triển và hoàn thiện bản thân.</p>
<p>II. LÀM VĂN</p>	<p>Câu 1:</p> <p>*Phương pháp: Phân tích, lí giải, tổng hợp.</p> <p>*Cách giải:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yêu cầu chung <ul style="list-style-type: none"> - Thí sinh biết kết hợp kiến thức và kĩ năng để viết một đoạn văn nghị luận xã hội khoảng 200 chữ. - Đoạn văn phải có bố cục, kết cấu rõ ràng; lập luận thuyết phục; diễn đạt mạch lạc; không mắc lỗi chính tả, từ ngữ, ngữ pháp. - Thí sinh có thể làm bài theo nhiều cách khác nhau; có thể bày tỏ quan điểm, suy nghĩ riêng nhưng phải có lí lẽ và căn cứ xác đáng; có thái độ chân thành, nghiêm túc, phù hợp với chuẩn mực đạo đức và pháp luật. • Yêu cầu cụ thể <ol style="list-style-type: none"> 1. Giới thiệu vấn đề: sự cần thiết phải trân trọng cuộc sống mỗi ngày 2. Giải thích vấn đề: trân trọng cuộc sống mỗi ngày là thái độ sống tích cực, biết yêu mến, nâng niu cuộc sống. 3. Phân tích, bàn luận vấn đề <ul style="list-style-type: none"> - Vì sao lại cần phải trân trọng cuộc sống mỗi ngày? + Cuộc đời con người là hữu hạn, ngắn ngủi cho nên phải biết trân trọng cuộc sống mà mình đang có. + Cuộc sống cũng chứa đựng những biến cố bất ngờ, bất khả kháng xảy đến. Trước những biến cố đó, con người càng cần phải trân trọng điều nhỏ bé, bình dị, đời thường hàng ngày. + Biết nâng niu trân trọng cuộc sống thì con người mới biết sống tốt hơn, sống tử tế, sống Người hơn. Đây chính là ý nghĩa nhân văn cao cả. - Từ đó: cần có thái độ sống đúng đắn: trân trọng cuộc sống mỗi ngày + Trân trọng từng khoảnh khắc trôi qua của cuộc sống, dẫu ngắn ngủi nhưng đó là khoảnh khắc tạo nên ý nghĩa cho cuộc đời chúng ta. + Sống hết mình, không lãng phí từng khoảnh khắc cuộc đời, tạo nên những khoảnh khắc đẹp để mỗi khoảnh khắc là mãi mãi... + Phê phán những người để cuộc sống mỗi ngày trôi qua vô nghĩa khi sống hời hợt, chạy theo ảo vọng (đưa ra những dẫn chứng cụ thể, thuyết phục)

+ Đặc biệt: đặt trong bối cảnh hiện nay, khi đại dịch Covid diễn biến khó lường, con người đang phải đối mặt với những khó khăn về kinh tế, thiếu thốn về mọi mặt... thì càng phải biết trân trọng nâng niu cuộc sống bình yên đang có và nỗ lực xây dựng cuộc đời tốt đẹp hơn.

4. Liên hệ bản thân

- Là một người học sinh/ một công dân trẻ: Chúng ta cần: tạo cho mình thái độ sống tích cực, hành động tích cực và lan tỏa những hành động đó đến với mọi người xung quanh.

5. Tổng kết: Khẳng định lại tầm quan trọng, sự cần thiết của việc trân trọng cuộc sống mỗi ngày như lời cô Nhạc sĩ Trịnh Công Sơn:

Mỗi ngày tôi chọn một niềm vui

Chọn những bông hoa và những nụ cười

Tôi nhật gió trời mời em giữ lấy

Để mắt em cười tựa lá bay...

Câu 2:

*Phương pháp:

- Phân tích (Phân tích đề để xác định thể loại, yêu cầu, phạm vi dẫn chứng).
- Sử dụng các thao tác lập luận (phân tích, tổng hợp, bàn luận,...) để tạo lập một văn bản nghị luận văn.

*Cách giải:

• Giới thiệu chung

- Nguyễn Khoa Điềm một trong những gương mặt nổi bật trong văn học kháng chiến chống Mỹ.
- Thơ Nguyễn Khoa Điềm giàu chất suy tư, xúc cảm lắng đọng, dồn nén thể hiện tâm tư của người trí thức tham gia tích cực vào cuộc chiến đấu của nhân dân.
- Trường ca *Mặt đường khát vọng* được tác giả hoàn thành ở chiến khu Trị - Thiên năm 1971. Đây là bản trường ca viết về sự thức tỉnh của tuổi trẻ các thành thị vùng bị tạm chiếm ở miền Nam trước năm 1975. Nhận rõ bộ mặt xâm lược của đế quốc Mỹ, đứng về nhân dân, đất nước; ý thức được xứ mệnh của thể hệ mình, họ đứng dậy xuống đường đấu tranh hoà nhập với cuộc chiến đấu của toàn dân tộc.
- Đoạn trích *Đất Nước* thuộc phần đầu chương V của trường ca là một trong những đoạn thơ hay về đề tài đất nước trong thơ Việt Nam hiện đại.
- Trong tác phẩm này nổi bật là tư tưởng Đất nước nhân dân và nó đã được tác giả thể hiện rõ nét trong đoạn trích trên.

• Phân tích

1. Giải thích

Tư tưởng “Đất Nước của Nhân dân”: khác với quan điểm thời phong kiến cho rằng đất nước thuộc về vua chúa, trích đoạn đã làm nổi bật tư tưởng đất nước là của nhân dân - của tất cả mọi người không phân biệt giai cấp tầng lớp. Đất nước là do nhân dân tạo dựng, bảo vệ và làm chủ.

2. Chứng minh

- Tư tưởng Đất Nước của Nhân dân được tác giả chứng minh trên phương diện lịch sử.

- Nhìn sâu vào chiều dài lịch sử “Hãy nhìn rất xa- Vào bốn nghìn năm Đất Nước”, nhà thơ càng thấm thía công lao xây dựng, vun đắp, bảo vệ Tổ quốc, đặc biệt là của lớp người trẻ tuổi. Đó là những con người bình dị, năm tháng nào cũng có, cũng giống như anh và em của hôm nay.

- Trong thời bình, họ hiền lành và chăm chỉ trong công việc lao động để xây dựng đất nước, đưa đất nước đi lên. Nhìn về quá khứ của dân tộc để thấy được năm tháng nào cũng người người lớp lớp không phân già trẻ, gái trai cũng luôn vừa cần cù làm lụng để kiếm miếng ăn vừa đánh giặc cứu nước, bất chấp hy sinh, gian khổ:

Năm tháng nào cũng người người, lớp lớp

Con gái, con trai bằng tuổi chúng ta

Cần cù làm lụng

- Còn trong thời loạn, “khi có giặc” ngoại xâm:

Khi có giặc người con trai ra trận

Người con gái trở về nuôi cái cùng con

Ngày giặc đến nhà thì đàn bà cũng đánh

- Và trong cái chiều dài của lịch sử dân tộc ấy, có biết bao lớp người con gái, con trai giống như lớp tuổi chúng ta bây giờ, họ đã sống và chết một cách giản dị và bình tâm không ai nhớ mặt đặt tên, nhưng mà nhà thơ đã khẳng định vai trò của họ đối với đất nước thật vô cùng to lớn. Họ chính là những con người bình thường, giản dị, nhưng có một tình cảm sâu đậm đối với đất nước. Khi đất nước lâm nguy, bị kẻ thù xâm chiếm, họ tạm gác lại những tình cảm riêng tư, lên đường đi chiến đấu, đem máu xương của mình hiến dâng cho Tổ quốc. Chính họ là những con người “làm ra Đất Nước”.

Nhiều người đã trở thành anh hùng

Nhiều anh hùng cả anh và em đều nhớ

Nhưng em biết không

Có biết bao người con gái con trai

Trong bốn nghìn lớp người giống ta lứa tuổi

Họ đã sống và chết

Giản dị và bình tâm

Không ai nhớ mặt đặt tên

Nhưng họ đã làm ra Đất Nước

- Không chỉ lao động xây dựng đất nước, đánh giặc ngoại xâm bảo vệ đất nước, mà những thế hệ người Việt trong suốt bốn nghìn năm còn gìn giữ và truyền lại cho các thế hệ mai sau mọi giá trị văn hoá vật chất và tinh thần:

Họ giữ và truyền cho ta hạt lúa ta trồng

Họ chuyền lửa qua mỗi nhà, từ hòn than qua con cúi

Họ truyền giọng điệu mình cho con tập nói

Họ gánh theo tên xã, tên làng trong mỗi chuyến di dân

Họ đắp đập be bờ cho người sau trông cây hái trái

Có ngoại xâm thì chống ngoại xâm

Có nội thù thì vùng lên đánh bại

3. Bình luận

- Về nội dung tư tưởng: Đây không phải tư tưởng mới, tư tưởng này đã xuất hiện trong thơ xưa đến nay như xuất hiện trong thơ Nguyễn Trãi: *Nhân dân bốn cõi một nhà*; trong thơ hiện đại của Nguyễn Đình Thi: *Ôm đất nước những người áo vải/ Đã đứng lên thành những anh hùng*. Tuy nhiên, chỉ đến Nguyễn Khoa Điềm, Đất Nước và tư tưởng “Đất Nước của Nhân dân” mới được nhìn nhận trên nhiều bình diện: địa lí, lịch sử, văn hóa. Và ở mỗi bình diện, Nguyễn Khoa Điềm đều có những phát hiện mới, cách nói mới về Đất Nước so với những cách nhìn quen thuộc bấy lâu.

- Về nghệ thuật

+ Đoạn thơ giàu tính chính luận. Đưa ra các dẫn chứng để chứng minh đất nước của nhân dân.

+ Nội dung chính luận lại được thể hiện một cách trữ tình, trong những hình tượng nghệ thuật, sử dụng sáng tạo chất liệu dân gian, đi vào lòng người mà không hề khô khan.

+ Thể hiện giọng điệu tâm tình tha thiết lắng sâu, như câu chuyện của đôi lứa yêu nhau. Mang lại những rung cảm thẩm mỹ đẹp đẽ trong lòng người đọc.

- **Tổng kết vấn đề**